

Verksamhetsutveckling, stöd och service
Maria Ek
maria.ek@socialstyrelsen.se

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
frida.niklasson@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över utkast till lagrådsremiss En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar

(dnr Fi2020/05179)

Sammanfattning

Socialstyrelsen tillstyrker förslagen i utkast till lagrådsremissen men vill dock påtala att vissa förslag, enligt nedan, sannolikt helt eller delvis inte kommer att bidra till målet, nämligen en effektivare överprövning av offentliga upphandlingar.

5.2 Mål om överprövning ska handläggas skyndsamt

6.3 Preklusionsfrister i mål om offentlig upphandling

13.1 Skyndsamhetskrav och preklusionsfrister

Socialstyrelsen välkomnar införandet av ett krav på att mål om överprövning av en upphandling eller av ett avtals giltighet ska handläggas skyndsamt. Trots ett sådant lagstadgat krav kan det inte med säkerhet antas påverka den faktiska, reella, tiden för målets handläggning. Så som framkommer i utkastet är det fortfarande ytterst domstolen som avgör när ett mål är tillräckligt utrett för att avgöras. Huruvida, och i så fall i vilken utsträckning, kravet på skyndsamhet påverkar processledningen och kortar ner den faktiska tid som domstolen tar i anspråk för att utreda målet är oklart. Socialstyrelsen anser därför att utkastets konstaterande att skyndsamhetskravet och kravet på preklusionsfrister skulle leda till att upphandlingar som begärts överprövade kan avslutas snabbare inte med säkerhet kan antas vara en helt korrekt slutsats. Följden av detta är att det inte heller med säkerhet kan sägas att upphandlande myndigheter får bättre förutsättningar att planera sin verksamhet tack vare införandet av skyndsamhetskrav och preklusionsfrister. Detta då skyndsamhetskravet faktiskt inte anger vad som avses med skyndsamt och de flesta domstolar redan idag handlägger överprövningsmålen med förtur. Socialstyrelsen menar därför att införandet av ett skyndsamhetskrav på det sätt som föreslås enbart, sannolikt, får en högst marginell påverkan på den faktiska tiden för handläggning av överprövningsmål i domstol.

Socialstyrelsen tillstyrker även förslaget om införande av preklusionsfrister. Ett argument för införandet av en sådan frist är, enligt utkastet, att hindra att onödigt material tillförs i processen. Socialstyrelsen anser att detta visserligen kan komma att förhindras, men att leverantörernas ansökningar om överprövning

istället sannolikt kommer att vara mer omfattande och inkludera både relevanta och irrelevanta rättsfakta för att på så sätt säkerställa att ansökan är heltäckande. Det finns då risk att motparten i skriftväxlingen som uppstår behöver lägga tid på att bemöta mer omfattande ansökningar än idag, vilket också leder till ökade kostnader vid anlitan av ombud. Domstolen kommer dessutom att, med en preklusionsfrist införd, löpande behöva ta ställning till om det faktiskt är nya rättsfakta som tillförts eller inte samt, om det är nya sådana, finns giltiga skäl att beakta dessa. Detta kommer sannolikt också vara tids- och resurskrävande för domstolen. Det kan heller inte uteslutas att leverantörerna i många fall kommer att göra invändningar mot domstolens bedömning i dessa frågor, vilket leder till ytterligare fördröjningar i tid.

10 Annonsering av icke-direktivstyrda upphandlingar

Socialstyrelsen tillstyrker i sig förslaget om en beloppsgräns för efterannonsering av icke-direktivstyrda upphandlingar. Den gräns som föreslås är upphandlingar till ett värde på minst 100 000 kr, en gräns som bl.a. sammanfaller med skyldigheten för den upphandlande myndigheten att dokumentera sådana upphandlingar. I utkastet framkommer att i det fall en upphandling ska dokumenteras torde det inte innebära något större merarbete att även publicera en efterannons. Socialstyrelsen delar inte den uppfattningen, myndigheten vill understryka att alla ytterligare administrativa moment i samband med upphandling sammantaget innebär merarbete, i detta fall är det inte bara att annonsera i sig utan även diarieföring av alla sådana annonser, liksom arkivering. Till detta ska också beaktas att direktupphandlingar ofta sker decentraliserat hos upphandlande myndigheter, vilket innebär att en stor mängd personer kommer att påverkas av den administration som en efterannonsering innebär. Ett ytterligare administrativt moment kan vid en första anblick te sig obetydligt, men Socialstyrelsen anser att varje sådant moment måste ses utifrån effekterna i sin helhet, totalt sett för samtliga upphandlande myndigheter.

Efterannonsering ger visserligen en möjlighet till insyn i denna typ av upphandlingar. Insynen är dock möjlig att få redan idag genom att begära ut handlingar från den upphandlande myndigheten. Mot bakgrund av ovanstående anser Socialstyrelsen att beloppsgränsen för efterannonsering av icke-direktivstyrda upphandlingar bör höjas väsentligt.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschef Tomas Hedlund. Enhetschef Maria Ek har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Tomas Hedlund

Maria Ek